

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 355/2020-46

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. decembra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a zo sudcov Ladislava Duditsša a Libora Duľu (sudca spravodajca) v konaní o ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a ústavnej sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátskou kanceláriou IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. Matej Kukura, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 176/2003 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 176/2003 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bratislava II prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 176/2003 konal bez zbytočných prietahov.

3. [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] priznáva finančné zadosťučinenie každému v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré im je Okresný súd Bratislava II povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bratislava II je povinný nahradiť [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 475,78 € (slovom štyristosedemdesiatpäť eur a sedemdesiatosem centov) na účet ich právneho zástupcu advokátskej kancelárie IURISTICO s. r. o., Cimborkova 13, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšných častiach ústavným sťažnostiam nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 355/2020-25 z 15. júla 2020 prijal na ďalšie konanie ústavné sťažnosti [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ“), a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľka“, spolu ďalej aj „sťažovatelia“), vo veci namietaného porušenia ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 176/2003 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavných sťažností a ich príloh vyplýva, že na základe žaloby doručenej okresnému súdu 3. decembra 2003 je na okresnom súde proti sťažovateľovi ako žalovanému v 1. rade a sťažovateľke ako žalovanej v 2. rade vedené súdne konanie o zaplatenie sumy 2 496,37 € s príslušenstvom z titulu nezaplatenia nájomného a služieb spojených s užívaním bytu žalobcu za obdobie od októbra 2000 do decembra 2002 sťažovateľmi. Uznesením z 15. októbra 2008 okresný súd pripustil zmenu žaloby, a tak sa žalobca domáha zaplatenia sumy 9 586,30 € s príslušenstvom.

3. Sťažovatelia v ústavných sťažnostiach poukazujú na skutočnosť, že v napadnutom konaní, ktoré ku dňu podania ústavných sťažností trvá takmer 17 rokov, bolo nariadených 6 pojednávanií. Prvé pojednávanie sa uskutočnilo 7. septembra 2005, t. j. dva roky po začatí súdneho sporu. Na pojednávaní, ktoré sa konalo 11. júna 2010, okresný súd napadnuté konanie prerušil do právoplatného skončenia veci vedenej na okresnom súde pod sp. zn. 19 C 114/1997. Okresný súd v napadnutom konaní následne pokračoval až v roku 2014, v ktorom nariadil termín pojednávania na 14. december. Následne sa v napadnutom konaní uskutočnili ešte tri pojednávania, a to 27. marca 2015, 29. júna 2015 a 2. decembra 2015.

3.1 Sťažovatelia v ústavných sťažnostiach zdôrazňujú, že od roku 2015 sa v napadnutom konaní neuskutočnilo žiadne ďalšie pojednávanie a od roku 2016 neboli v napadnutom konaní vykonané ani žiadne iné procesné úkony vedúce k právoplatnému ukončeniu veci.

4. Podľa názoru sťažovateľov „vec patrí do štandardnej agendy všeobecných súdov a nie je nijako mimoriadne právne a skutkovo zložitá. Rozhodujúcou otázkou, ktorú je potrebné v konaní vyriešiť a ustáliť jednotný záver je to, či priestor, ktorý je predmetom sporu sa má považovať za byt alebo nebytový priestor. Posúdenie tejto otázky a následné prijatie rozhodnutia vo veci samej však rozhodne nemôže trvať sedemnášť rokov. Dĺžka konania v predmetnej veci spôsobuje sťažovateľovi (sťažovateľke) nesmierne ťažkosti. V prípade, že by v konaní napokon nebol úspešný (nebola úspešná), bol (bola) by povinný (povinná) uhradiť žalobcovi nemalé finančné prostriedky. Okrem istiny sa za sedemnášť rokov výrazne navyšuje aj suma úrokov z omeškania. Sťažovateľ

(sťažovateľka) sa tak už sedemnást' rokov nachádza v stave právnej neistoty ohľadne jeho (jej) majetku a v konečnom dôsledku i ohľadne jeho (jej) ďalšej existencie v otázke uspokojovania základných životných potrieb. Rovnako postup strán (účastníkov konania) bol štandardný, pričom na strane sťažovateľa (sťažovateľky) bola súdu vždy poskytnutá maximálna súčinnosť pri všetkých úkonoch. Prieťahy vzniknuté v tejto veci je podľa nášho názoru potrebné pripísať na vrub vo veci konajúceho súdu, v postupe ktorého dominuje predovšetkým nesústredený postup.“.

5. V ústavných sťažnostiach zároveň sťažovatelia poukazujú na rozsiahlu judikatúru ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) týkajúcu sa zbytočných prieťahov v konaní.

6. Podľa sťažovateľov ústavný súd má právomoc rozhodnúť o ústavných sťažnostiach, a to aj napriek tomu, že nepodali sťažnosť na prieťahy v konaní podľa § 62 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá v zmysle judikatúry ESLP nie je účinným právnym prostriedkom nápravy.

7. S odkazom na prezentovanú argumentáciu sťažovatelia navrhujú, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené, prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prieťahov, priznal každému zo sťažovateľov finančné zadosťučinenie vo výške 17 000 € a zároveň im priznal nárok na náhradu trov konania.

8. Sťažovatelia svoj návrh na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v zásadnom odôvodňujú tým, že „v dôsledku prieťahov v konaní sa predlžuje stav právnej neistoty sťažovateľa (sťažovateľky) ohľadne jeho (jej) majetku, pričom táto doba právnej neistoty je neprimeraná povahe sporu... Východiskom pre výpočet výšky finančného zadosťučinenia je podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva čiastka, pohybujúca

sa medzi 1 000 až 1 500 € za jeden rok trvania konania (séria rozsudkov proti Taliansku – Apicella, Cocchiarella, Ernestina Zullo, Giuseppe Mostacciuolo č. 2, Giuseppina a Orestina Porcaccini, Musci a Riccardi Pizzati; Apicella proti Taliansku, rozsudok č. 64890/01). Vychádzajúc z vyššie uvedeného považuje sťažovateľ (sťažovateľka) za spravodlivé, aby mu (jej) ústavný súd priznal z dôvodu existencie značných prietáhov v súdnom konaní primerané finančné zadosťučinenie v rozsahu 1 000 € za rok trvania konania, čo dohromady činí sumu 17 000 €, nakoľko v danom prípade s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu nepostačuje iba morálna satisfakcia. Priznaním primeraného finančného zadosťučinenia by tak ústavný súd zmiernil následky, ktoré Okresný súd Bratislava II svojim neefektívnym, neplynulým a nesústredeným konaním sťažovateľovi (sťažovateľke) spôsobil.“.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

9. Ústavný súd podaním zo 17. augusta 2020 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie sa k podaným ústavným sťažnostiam. V podaní okresného súdu sp. zn. Spr 77/2020 z 2. septembra 2020 predsedníčka okresného súdu v podstatnom uviedla, že „žaloba bola na tunajší súd podaná dňa 03.12.2003. Vo veci sa jedná o nárok na zaplatenie vyčíslenej sumy titulom bezdôvodného užívania nehnuteľnosti. Tunajší súd vykonával úkony v spise a stanovoval termíny pojednávani priebežne, viackrát vypočúval účastníkov. Dĺžka konania bola ovplyvnená okrem iného aj správaním sa účastníkov, viaceré žiadosti o odročenie pojednávania z dôvodu mimosúdnej dohody, zmeny petitu a predovšetkým v rokoch 2008 až 2014 tunajší i odvolací súd viackrát musel rozhodovať o návrhoch na prerušenie konania, čo výrazne ovplyvnilo celú dĺžku konania. Nepopieram i prietáhy na strane súdu, predovšetkým od septembra 2017 doposiaľ, načo bola konajúca sudkyňa upozornená a zároveň bol vo veci nariadený dohľad na plynulosť konania. V súčasnosti je vo veci vykonávané znalecké dokazovanie.“.

10. K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľa prostredníctvom svojho právneho zástupcu zaujali stanovisko podaním, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 5. októbra 2020. V predmetnom stanovisku uviedli:

„Okresný súd Bratislava II tak, ako to vyplýva z jeho vyjadrenia, priznáva prieťahy v konaní na strane súdu. Zároveň však má za to, že k prieťahom v konaní prispelo aj správanie účastníkov konania, a to tým, že súdu predkladali v priebehu konania viaceré návrhy, o ktorých musel súd rozhodovať.

Je úlohou súdu usmerňovať a viesť súdne konanie tak, aby v ňom nevznikali zbytočné prieťahy. Podávanie návrhov stranami nepredstavuje zavinenie jednotlivca za vzniknuté prieťahy.

V konkrétnom prípade sa rozhodne nejedná o vec zložitého právneho posúdenia, ale o vec patriacu do štandardnej agendy všeobecných súdov. Napriek tomu Okresný súd Bratislava II už sedemnásť rokov rozhoduje o nároku žalobcu na odplatu za užívanie plochy v nehnuteľnosti, ktorá je vo vlastníctve žalobcu. Zároveň je potrebné vziať do úvahy, že v prípade neúspechu v súdnom spore budeme nútení uhradiť žalobcovi okrem istiny 2 496,37 € aj mnohonásobne vyššie príslušenstvo istiny, ktoré každým dňom narastá. Na základe uvedeného je zrejmé, že v danom prípade súd svojim nesústredeným postupom zaviniť prieťahy v konaní. To má za následok, že sa už sedemnásť rokov nachádzame v stave právnej neistoty ohľadom našich majetkových pomerov a za daných okolností ani nie je možné odhadnúť, ako dlho bude tento stav právnej neistoty naďalej pretrvávajúť.

Prejednávaná vec má okrem iného aj silný sociálny rozmer. Vo februári 2007 žalobca namontoval na dvere bytu, v ktorom žili sťažovatelia mreže, čím im zamedzil vstup do bytu a prístup k ich osobným veciam. V roku 2015 následne byt kompletne prerobil na dámske, pánske a invalidné toalety a osobné veci sťažovateľov vyhodil do kontajnera, čím im spôsobil škodu. Je preto neprípustné, aby súd o veci, ktorá má nielen majetkový charakter, ale predovšetkým aj výrazne sociálny charakter, rozhodoval sedemnásť rokov.

... Rozhodovanie veci po dobu sedemnásť rokov predstavuje za daných okolností skutočne extrémnu dĺžku súdneho konania, a teda zásadný zásah do základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V rámci svojej judikatúry ústavný súd dokonca zastáva názor, že v takýchto prípadoch, kedy je dĺžka konania sama o sebe výrazne neprimeraná,

ba dokonca až extrémna, nie je nevyhnutné hodnotiť základné kritéria (zložitost' veci, správanie účastníkov konania, postup súdu) pre posúdenie toho, či v danom prípade došlo k porušeniu čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Neprimeraná dĺžka konania totiž sama o sebe, odhliadnuc od akýchkoľvek faktorov, má za následok porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. V takýchto prípadoch sa má aplikovať zásada, že oneskorená spravodlivosť je odmietnutou spravodlivosťou.

V konkrétnom prípade preto porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov prerástlo až k odňatiu spravodlivosti, a teda porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie a prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. V dôsledku týchto skutočností považujeme finančné zadosťučinenie zodpovedajúce výške 1000 € za každý rok trvania prieťahov za primerané a opodstatnené.“

11. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Relevantná právna úprava a judikatúrne východiská ústavného súdu

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde.

14. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

16. Podstatou podaných ústavných sťažností je namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

17. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru EŠLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03).

18. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote)

je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

19. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako aj podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd), ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako aj podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o prieťahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú prieťahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná. V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07]. Naostatok aj ESĽP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESĽP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESĽP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESĽP vo veci Scordino proti Taliansku

č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez prietáhov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

20. Pokiaľ ide o zložitosť prípadu, môžeme hovoriť o skutkovej alebo právnej zložitosti. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje viacero strán (rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [rozsudok ESLP vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok ESLP vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že skutkovo a právne zložitá je iba také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05).

21. Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie sporu o zaplatenie sumy 9 586,30 € s príslušenstvom z titulu nájomného a služieb spojených s užívaním bytu žalobcu za obdobie od októbra 2000 do decembra 2002 sťažovateľmi. Vzhľadom na povahu sporu je možné priznať určitú mieru skutkovej zložitosti napadnutého konania, ktorou však nie je možné ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania, ktoré nie je právoplatne skončené ani po skoro 17 rokoch od jeho začiatku. Po právnej stránke ide o vec, ktorá patrí k štandardnej agende všeobecných súdov.

22. V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietáhoch konania podieľa osoba, ktorá podala sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

22.1 V danom prípade sťažovatelia svojím správaním v napadnutom konaní pred okresným súdom čiastočne ovplyvnili jeho dĺžku, keď im opakovane v priebehu napadnutého konania nebolo možné doručiť zásielky súdu z dôvodu, že adresát

bol neznámy alebo zásielka nimi nebola prevzatá v odbernej lehote (napr. doručovanie predvolania na pojednávanie na 19. január 2005; uznesenia Krajského súdu v Bratislave z 29. februára 2012; uznesenia okresného súdu o prerušení konania z 22. júla 2013 opakovane). Sťažovatelia zároveň požiadali okresný súd opakovane o prerušenie napadnutého konania so snahou o mimosúdne vyriešenie sporu, a to na pojednávaniach konaných 27. júna 2008 a 27. marca 2015.

23. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

23.1 Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, zo súdneho spisu a ďalších podaní (vyjadrenia okresného súdu) zistil, že doterajší priebeh napadnutého konania je poznačený obdobiami dlhodobej nečinnosti okresného súdu (napr. december 2003 až január 2005; júl 2007 až jún 2008; január 2016 až február 2018; marec 2018 až august 2020), keď nevykonal žiadny relevantný úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia ako strany sporu v preskúmanom súdnom konaní nachádzajú.

24. Zo zistenia ústavného súdu vyplýva, že okresný súd vo veci do času rozhodovania ústavného súdu o podaných ústavných sťažnostiach sťažovateľov právoplatne nerozhodol.

25. Ústavný súd konštatuje, že z ústavnoprávneho hľadiska je neakceptovateľné, aby napadnuté konanie nebolo právoplatne skončené ani po skoro 17 rokoch od jeho začatia, dokonca v ňom nebolo vydané ani rozhodnutie vo veci samej, čo sa blíži odmietnutiu spravodlivosti bez ohľadu na množstvo a povahu úkonov v konaní.

25.1 Ústavný súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach vyjadril, že medzi základné princípy právneho štátu patrí okrem iného aj právo na prejednanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. právo na vybavenie veci v primeranej lehote, ktoré je nedeliteľnou súčasťou práva na spravodlivý proces garantovaného v čl. 46 ods. 1 v spojení s čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru (I. ÚS 688/2014,

I. ÚS 49/2015). V prípadoch extrémnych prietáhov v konaní dochádza k porušeniu práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov už samotnou dĺžkou súdneho konania, ktorá predlžuje stav právnej neistoty do takej miery, že sa právo na súdnu ochranu stáva iluzórnym, a teda ho ohrozuje vo svojej podstate (I. ÚS 39/00, I. ÚS 66/03, III. ÚS 113/07, III. ÚS 243/2017, III. ÚS 451/2017, II. ÚS 481/2017).

26. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu z hľadiska skutkovej a právnej náročnosti veci, správania sťažovateľov, postupu okresného súdu poznamenaného nečinnosťou ústavný súd dospel k záveru, že v postupe okresného súdu došlo k zbytočným prietáhom v napadnutom konaní, a preto rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti tohto nálezu).

27. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

27.1 Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

28. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavný súd v napadnutom konaní zistil porušenie označeného základného práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, prikázal mu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov (bod 2 výrokovej časti tohto nálezu), a tak odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa sťažovatelia nachádzajú, keďže vec ešte nie je ku dňu rozhodovania ústavného súdu o ústavných sťažnostiach právoplatne skončená.

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

29. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

29.1 Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal.

29.2 Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

30. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

31. S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania a jeho priebeh, najmä s ohľadom na dlhodobé úseky nečinnosti okresného súdu v rozsahu šiestich rokov a štyroch mesiacov (bod 23.1 odôvodnenia tohto nálezu), ako aj so zreteľom na predmet napadnutého konania a správanie sťažovateľov, vychádzajúc zo svojej judikatúry, ústavný súd považoval sumu 8 000 €, resp. sumu 4 000 € pre každého zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výrokovej časti tohto nálezu). Vo zvyšnej časti návrhom sťažovateľov na priznanie finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovel (bod 5 výrokovej časti tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

32. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľov, ktoré im vznikli v dôsledku ich právneho zastúpenia. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

33. V zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna šestina výpočtového základu vo veciach zastupovania pred ústavným súdom, ak predmet sporu nie je možné oceniť peniazmi. Predmetom konania pred ústavným súdom je ochrana základných práv a slobôd, ktorá nie je oceníteľná peniazmi.

34. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

35. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2019, ktorá bola vo výške 1 062 €. Právny zástupca sťažovateľov žiadal o priznanie náhrady trov konania pri každej samostatne podanej ústavnej sťažnosti napriek tomu, že sa týkali toho istého konania vedeného okresným súdom a boli obsahovo úplne identické, aj keď neboli ústavnému súdu doručené v ten istý deň. Ústavný súd preto nepovažoval tieto trovy konania za účelne vynaložené v zmysle § 251 Civilného sporového poriadku (porov. II. ÚS 349/2011) a v súlade s citovaným § 13 ods. 2 vyhlášky znížil základnú sadzbu tarifnej odmeny (suma 177 eur) o 50 % (suma 88,50 eur po znížení). Za účelne vynaložené považoval ústavný súd dva úkony právnej služby vyplývajúce z obsahu spisu, a to prevzatie a prípravu právneho zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti (2 × 88,50 €)

a režijný paušál ($2 \times 10,62$ €), čo spolu predstavuje sumu 198,24 €, ktorú ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 39,65 €, pretože právny zástupca sťažovateľov je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd teda stanovil náhradu trov konania za jedného sťažovateľa v sume 237,89 €, pričom náhrada trov konania spolu za dvoch sťažovateľov predstavuje sumu 475,78 € (bod 4 výrokovej časti tohto nálezu).

36. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. decembra 2020

Miroslav Duriš
predseda senátu